

О. М. Семенов

**Науково-освітні ресурси електронної бібліотеки
у фаховій підготовці майбутнього вчителя
української мови і літератури**

Серед компетентностей, вагомих для успішної самореалізації та самовираження особистості в інформаційному суспільстві початку ХХІ століття, як зазначається в Концепції нової української школи, важлива роль відведена інформаційно-цифровій компетентності. Важливість проблеми мовного навчання, у т.ч. засобами електронних ресурсів, актуалізує потребу оновлення фахової, зокрема лінгвометодичної підготовки майбутніх учителів української мови і літератури. Її мета полягає не лише в наданні традиційних лінгвометодичних знань, умінь і навичок, а й в ознайомленні з новітніми технологіями навчання мовно-літературних предметів, формуванні умінь працювати з електронними засобами навчання, аналізувати їх ефективність, розробляти дидактичний матеріал і технічне оформлення цих засобів власноруч. Використання майбутніми вчителями електронних засобів навчання під час викладання освітньої галузі «Мови і літератури» дозволяє орієнтувати школярів на засвоєння якісних мовних зразків як традиційного, так і віртуального спілкування, інтегровано підходити до формування її мовленнєвої та інформаційно-цифрової компетентностей.

Інтенсивний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, ширше запровадження електронного навчання в освітньому процесі зумовлює появу смарт-освіти, т.зв. «розумної», ефективної системи освіти, що забезпечує можливість використання переваг глобального інформаційного суспільства в освітніх потребах, для організації самостійної пізнавальної, дослідницької, проектної діяльності студентів на засадах різноманітних комплексних засобів і сучасних інтерактивних методів навчання, дозволяє здійснювати освітній процес у розподіленому середовищі навчання, застосовувати гнучкі освітні траєкторії, індивідуалізацію навчання, значно прискорювати можливість здійснення комунікації між учасниками освітнього процесу під час заняття та

поза його межами, взаємодію між «тьютор-студент» і «тьютор-викладач» в електронному освітньому середовищі.

В освітніх закладах України розпочався процес упровадження мультимедійних комплексів, мультимедійного проектора, інтерактивної дошки у фахову підготовку майбутніх учителів. Перебуваючи на шляху до педагогічного осмислення переваг смарт-освіти у підвищенні якості освітнього процесу, філологічні факультети університетів усе частіше приділяють увагу проблемі упровадження у мовно-методичну підготовку електронних словників, підручників, мультимедійних лекцій, ширше залучають студентів до науково-освітніх ресурсів електронних бібліотек. Як показує аналіз занять з методики викладання української мови у вищій школі, залучення науково-освітніх ресурсів, зокрема електронних бібліотек, загалом сприяє оптимізації навчально-пізнавальної, науково-дослідної діяльності, інноваційному мисленню і самонавчанню магістрантів. До того ж відсутність належної кількості аудиторних годин для опанування навчального матеріалу переконують у виробничій потребі більше уваги приділяти популяризації електронних бібліотек як освітньо-дослідницьких майданчиків.

Разом з тим методика використання науково-освітніх ресурсів електронних бібліотек у фаховій підготовці майбутнього вчителя української мови і літератури не напрацьована: студенти недостатньо ознайомлені із функціями, змістовим контентом електронної бібліотеки, а деякі викладачі філологічних факультетів і дотепер не пропонують власні творчі продукти в інституційному депозитарії.

Про важливість інформаційно-комунікаційних технологій у життєдіяльності українського суспільства наголошується в законодавчих, нормативних документах МОН України («Положення про електронні освітні ресурси» (2012), Концепція Державної цільової національно-культурної програми створення єдиної інформаційної бібліотечної системи «Бібліотека – XXI» (2012) та ін.) . Виконується проект «LearnIn – SMART навчання», спрямований на формування потенційно нового освітнього напрямку,

підвищення рівня викладання та навчання, міжнародний проект «Електронна бібліотека України, електронна бібліотека «Україніка», в закладах вищої освіти створюються електронні бібліотеки, у фондах яких представлено напрацювання викладачів і співробітників, електронні журнали та ін.

У межах статті на прикладі наукової бібліотеки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка окреслимо деякі аспекти використання науково-освітніх ресурсів електронної бібліотеки у фаховій, лінгвометодичній підготовці майбутнього вчителя української мови і літератури.

Зазначимо, що електронною бібліотекою фахівці називають інформаційну систему, яка уможливорює надійно накопичувати, зберігати й ефективно використовувати різноманітні колекції електронних повнотекстових документів, що доступні у зручному для користувача вигляді через глобальні мережі передавання даних []; web-орієнтований ресурс і сервіс, що сукупно мають забезпечити розповсюдження інформаційної продукції та відкритий доступ до неї користувачів мережі Інтернет, а також технологічну підтримку її функціонування []. Завдяки електронним бібліотекам спільно зі студентами можемо здійснювати інформаційний пошук художніх творів, наукових книг, періодичних видань тощо.

Наукова бібліотека Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (<http://library.sspu.sumy.ua/anons-bibliotechnih-podiy/>) – це розгалужений комплекс відділів та секторів, які надають читачам різноманітні бібліотечні послуги; забезпечує літературою та інформацією освітній та науковий процес університету і діє на підставі відповідного Положення. Наукова бібліотека педагогічного університету зберігаючи традиції, спрямовує роботу на збереження та розвиток кращих історичних традицій СумДПУ імені А. С. Макаренка, є невід’ємною складовою інформаційного простору наукового, культурного, духовного, просвітницького зростання університетської освіти. Діяльність бібліотеки університету спрямована на

створення необхідних умов для навчальної та наукової праці студентів, виховання гармонійно розвинених та висококваліфікованих фахівців.

Мета функціонування бібліотеки - забезпечення повного, якісного та оперативного бібліотечно-бібліографічного й інформаційного обслуговування студентів, аспірантів, наукових і науково-педагогічних працівників, працівників інших структурних підрозділів університету згідно з їх інформаційними запитами на основі широкого доступу до бібліотечних та інформаційних ресурсів; пропагування та розкриття за допомогою бібліотечно-інформаційних засобів змісту загальнолюдських цінностей, культурно-історичної, духовної та наукової спадщини; удосконалення традиційних і впровадження нових бібліотечних форм і методів роботи на основі новітніх інформаційних технологій та комп'ютеризації інформаційно-бібліотечних процесів; виховання інформаційної культури користувачів, прищеплення їм навичок роботи з інформаційними ресурсами як на традиційних, так і на електронних носіях. У 2014 році створено власний сайт Наукової бібліотеки.

Наразі університетська бібліотека – це інформаційний ресурс, що є універсальним та становить орієнтовно 1 млн. одиниць зберігання. До складу фонду входять навчальні, наукові, науково-методичні, художні, довідкові, періодичні видання, дисертації, автореферати, неопубліковані документи, видання українською та іноземними мовами. Відображається інформація про усі заходи, які відбуваються у бібліотеці.

Електронна бібліотека охоплює електронний каталог, медіатеку, БД повнотекстових видань; створено та розміщено на сайті реєстр журналів, що індексуються у БД Scopus та Web of Science; наявна реєстрація викладачів університету в наукометричних БД та створення профілів у Google Scholar; працюють бібліотечні сервіси «Он-лайн замовлення» тощо. Щоденно ведеться робота з наповнення сайту, який підтримується українською мовою.

Виконуючи численні завдання за кодом із розділів методики викладання української мови у вищій школі, магістранти усе частіше звертаються до інституційного депозитарію, опрацьовують електронний каталог, наукові та

освітні матеріали, створених, зокрема і викладачами та співробітниками університету для науково-освітнього товариства за такими напрямками, як пошук, критичне осмислення (наукових статей, монографій, навчальних посібників, підручників, словників, збірників наукових праць, журналів), поданої в репозитарії для реалізації різних форм і методів опанування теми заняття, розроблення конспектів уроків з української мови у старшій школі, навчальних посібників, методів навчання й оцінювання та ін.; організація науково-дослідницької діяльності з метою вироблення дослідницьких умінь; підготовки власних презентацій кваліфікаційних робіт, обміну досвідом з питань проведення наукових досліджень.

Упродовж занять з лінгвометодики залучаємо студентів до участі в електронних конференціях, у тому числі до вебінарів, які проводимо на базі наукової бібліотеки. Учасники вебінару мають можливість працювати з електронними презентаціями, із доповідачами, що загалом сприяє розвитку навчально-пізнавальної активності та інтелектуально-креативного потенціалу.

Отже, на основі проведеного аналізу наукових джерел, вивчення педагогічного досвіду приходимо до висновків. У лінгвометодичній підготовці майбутніх учителів-словесників важливо використовувати науково-освітні ресурси електронних бібліотек. Для навчальної і самостійної роботи студентів доцільні електронні курси, мультимедійні лекції, тексти яких поєднують програмні і психолого-педагогічні можливості засобів мультимедіа. Частково такі матеріали подані в електронній бібліотеці Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка. Освоєння студентами технології проведення вебінарів та конференцій дає можливість розвинути навички інформатичної складової, опанувати правила комп'ютерного етикету, досвід дистанційного навчання.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо у вивченні досвіду упровадження в освітній процес смарт-технологій, що забезпечує організацію самостійної пізнавальної, дослідницької, проектної діяльності студентів на засадах різноманітних комплексних засобів і сучасних інтерактивних методів

навчання, дозволяє здійснювати освітній процес у розподіленому середовищі навчання, застосовувати гнучкі освітні траєкторії, індивідуалізацію навчання, значно прискорювати можливість здійснення комунікації між учасниками освітнього процесу під час заняття та поза його межами.

СПИСОК ВИКРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кучерук О. А. Основні напрями розвитку електронної лінгводидактики / О.А.Кучерук // Інформаційні технології і засоби навчання. - 2014. - Т. 41, вип. 3. – С.83-91. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2014_41_3_9.
2. Тенденції використання електронних бібліотек в наукових і навчальних закладах (зарубіжний і вітчизняний досвід) // Інформаційні технології і засоби навчання, №3 (23), 2011. [Електронний ресурс]. Доступно: <http://www.journal.iitta.gov.ua>. Дата звернення: Трав. 21, 2018.

References

1. Kucheruk, O. A. (2016). Osnovni naprjamy rozvytku elektronnoji lynchvodydaktyky [The main directions of development of electronic linguistics]. *Informacijni tekhnologhiji i zasoby navchannja*. 41. (in Ukrainian).
2. Trends in the Use of Electronic Libraries in Academic and Educational Institutions (Foreign and National Experiences), *Information Technologies and Training Tools*, №3 (23), 2011. [Online]. Available: <http://www.journal.iitta.gov.ua> Accessed on: May. 21, 2018. (in Ukrainian).

